

מפעל הזנה

תכנון הנעמן בראיה אגנית

אור נחמיאס, נמרוד רימר ואלי אפשטיין

LandBasics_נחל-ים | מרחב הנעמן

מנחות: אדר' נוף מתניה ז"ק, אדר' נוף מיכל בן-שושן

נחל הנעמן מוזן בעיקר ממי נביעה. מי הנביעה, כמו נביעות רבות בארץ, משמשים למי שתיה. בתחילת שנות ה-90 הנביעה יובשה בעקבות השאיבות ואיתה גם הנחל. מאז נעשים מאמצים לצמצם את השאיבות מהנביעה ולאפשר לנחל הנעמן לחזור לאיתנו. עם העובדה הזאת בראש התחלנו את הפרויקט בניתוח שלל המערכות ההידרולוגיות הקורות במרחב הנעמן. זיהינו עולם מים תת קרקעי עשיר, מורכב, ובעל חשיבות בהבנת תפקוד המרחב כולו. החל בתופעות אקולוגיות נדירות ברמה הארצית, דרך התפתחות החקלאות באזור, וכלה באספקת מי שתיה לעשרות אלפי אנשים. לכן בחרנו להתמקד בשלב המוקדם ביותר במערכת - אזורי ההזנה של האקוויפר, השטחים בראש ההר בהם מי הגשמים חודרים לקרקע ומתחילים את מסעם אל הנביעה והנחל – החיבור בין המעל ומתחת לקרקע. באמצעות ניתוח והצלבת נתונים גיאולוגיים, מורפולוגיים, גיאוגרפיים וסטטוריים איתרנו את אזורי ההזנה של האקוויפר. זיהינו אזורים שתפקודם ההידרולוגי נמוך או תחת איום, על-פי תכנון מאושר, לדוגמה. מתוך כך - שמנו לעצמנו למטרה לשמר ולהעשיר את חידור מי הגשמים לאקוויפר הנעמן.

החלנו בניתוח ואיתור רמות החידור השונות בכלל השטח. זיהינו מספר טיפוסים מרחביים אופייניים, המשלבים תצורות התיישבות שונות, שטחים פתוחים, טבעיים או חקלאיים, ואזורי ואדיות ונחלים, ויחסי גומלין משתנים ביניהם. כמקרה בוחן לפיתוח התערבויות קונקטריות, בחרנו להתמקד בעיר סח'נין. בשל גודלה ומורכבותה, העיר מכילה כמעט את כל הטיפוסים המרחביים האופייניים. בנוסף, צפיפותה, אופי הבינוי בה, והפיתוח האורגני והמבוזר שלה הובילו למרחב אטום למי נגר ושתופעת החידור בו היא, ככה"נ, מועטה מאוד. בנוסף, העיר צפויה להתפתח ולהתרחב בעתיד, זוהי הזדמנות לחשוב על הפיתוח העתידי של העיר דרך הפריזמה של התפקודים ההידרולוגיים.

בחרנו שלושה מקרי בוחן אשר נוכל להסיק מהם למרחבים אחרים בעיר. העקרון התכנוני שהוביל אותנו בפיתוח הוא שמירה או העצמה של השהייה וחידור של הנגר ובד בבד שיפור המרחב הציבורי, הנגשתו, והוספת פונקציות ציבוריות.

את ההתערבויות שפיתחנו ניתן להתאים וליישם גם בשאר מרחב ההזנה. ישום רחב של פתרונות מהסוג שאנו מציעים יוכל לשמר את תפקודו של מרחב הנעמן.